

Høringsuttalelse, Hagenutvalget: Innovasjon i omsorg

Norges Blindforbund mener innstillingen "innovasjon i omsorg" har mye for seg. Både i den betydning at det helt klart at det er rom for forbedring på områdene den tar opp, og de skisserer flere gode løsninger. At omsorgssektoren både har rom for forbedringer, og må ta grep som gjør at den blir bedre, er det liten tvil om. Slik situasjonen er i dag opplever for mange mennesker at de ikke får den hjelpen de trenger.

Vi ønsker å knytte noen kommentarer til innstillingen, både i forhold til det som ikke treffer helt, men også til noen områder der vi mener utvalget har truffet godt.

1. Næromsorg – den andre samhandlingsreformen

Det er et gap mellom gjennomgangen av myter og argumentasjonen under dette punktet. På den ene siden hevder utvalget at det er en myte at familien ikke vare på hverandre. På den annen side ser de på det som et større og større problem at mange bare sitter som forbrukere og ikke bidrar til fellesskapet. Vi er selvsagt enige i at alle må bidra til fellesskapet, men å tvinge dette gjennom ved å kutte i det offentlige ansvar blir feil. Det vil sannsynligvis føre til at flere mennesker blir sittende uten omsorg i det hele tatt.

Det er også slik at det fortsatt er kvinnen som har de fleste av omsorgsoppgavene i hjemmet. Skal familie og nettverk ta en større del av ansvaret, er det stor sannsynlighet for at det blir kvinnene som gjør denne jobben, noe som vil føre til en tilbakegang i likestilling mellom kjønn.

En målsetting om å privatisere en fjerdedel av omsorgstjenestene i løpet av de neste 12-13 årene ser vi som dramatisk. Utvalget snakker mye om "frivillighet" og "ideell virksomhet", men sier lite om hvilke behov som skal dekkes og at det her handler om at 20 milliarder kroner vil bli overført til

private aktører. Å tro at frivillige, samvirkebaserte foretak alene er i stand til å ta seg av et "marked" av slike dimensjoner er ikke realistisk. Vår erfaring er at når kommunene inviterer ideelle virksomheter eller "non-profit"-aktører åpner disse samtidig for anbudsutsetting og kommersielle aktører. Vi mener at dette forslaget uten tvil vil åpne for mer kommersialisering. Norges Blindforbund avviser en utvikling som åpner for at private selskaper går inn i omsorgstjenesten etter rene profittbaserte motiver.

Hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering er nok bra for mange mennesker, der kommunen har en forutsetning for å ha kompetanse på det området som skal rehabiliteres. Det som er problemet med en slik løsning er at det i stor grad er kommunen som avgjør hvem som får hvilken rehabilitering. Viktigheten av rehabilitering understrekes av utvalget, og er veldokumentert fra andre hold. Det er derfor avgjørende for mange mennesker i Norge, at de delene av rehabiliteringstilbudet som ikke kommunene har en forutsetning for å gjennomføre, forblir statlig ansvar.

Et av områdene dette gjelder er syn, der mange allerede i dag opplever å ikke få den rehabiliteringen de trenger. Grunnene til dette er flere, men en hovedgrunn er at de som møter mennesker til daglig ikke har kompetanse på området. Det er ingen grunn til å tro at å legge enda mer ansvar over på kommunene vil øke denne kompetansen. Kompetanse er avhengig av at man jobber jevnlig og ofte med området. I de små kommunene er det for få personer som har synsproblemer. Derfor vil ikke personalet i kommunene kunne opprettholde en god nok kompetanse.

Utvalget legger vekt på at det er vanskelig å motivere til rehabilitering, og at en rehabilitering i hjemmet vil være enklere å få til. Dette er nok også riktig, men det betyr ikke at man kan slutte å motivere til annen rehabilitering. For gruppen synshemmede er det meget viktig at den som trenger det får komme på rehabilitering sammen med andre som har opplevd det å miste synet. Det å kunne snakke med andre i samme

situasjon er den viktigste delen av et rehabiliteringsløp. Uten dette er det meget vanskelig å klare å akseptere hva som har skjedd med deg, og uten den aksepten er det for mange tilnærmet umulig å komme videre.

Norges Blindforbund understreker at hverdagsrehabilitering må forbeholdes de gruppene som kommunen kan ta vare på. Resten må motiveres til å rehabiliteres av et kompetent miljø, sammen med andre i samme situasjon, utenfor kommunen. Ansvar for denne rehabiliteringen må ligge hos staten slik at den enkelte ikke er prisgitt kommuneøkonomien.

2. "Nye rom" – Framtidas boligløsninger og nærmiljø

Utvalget har gjort en kort utredning av universell utforming og viktigheten av dette. Vi mener at dette er et svært viktig område som fortjener klare anbefalinger.

I følge Synovate får en million nordmenn skader etter uhell i forbindelse med bygningsmessig utforming. For å nevne et eksempel har 865 000 har uhell i forbindelse med trapper og trinn, mens 160 000 har uhell i forbindelse med glassflater. Nærmere 400 000 har fått alvorlige skader som hodeskader, ryggskader, bruddskader og kneskader.

I følge Vista utredning koster disse uhellene samfunnet 9 mrd kroner pr. år. Ved enklere tilretteleggingstiltak, som merking av glassflater, merking av trapper, aktiv bruk av kontrastfarger, med mer. Særlig er gruppen over 60 år utsatt for alvorlige uhell, der over 30 000 har bruddskader i løpet av et år. Gruppen svaksynte har betydelig flere uhell på grunn av bygningsmessig utforming, enn folk flest.

Undersøkelser viser også at to av tre synshemmede ofte eller alltid må ha hjelp for orientere seg i publikumsbygg. Åtte av ti har store problemer med å lese informasjonsskilt, like mange har store problemer med sjenerende motlys og for lite kunstig belysning.

Det må derfor sikres aktiv bruks av kontrastfarger, merking av glassflater og trappetrinn og andre tiltak som øker fremkommeligheten, muligheten til å orientere seg og hindrer uhell.

Regjeringen må også bruke anledningen til, gjennom forskrift, å stille krav om universell utforming av ulike bygningskategorier innen gitte tidsfrister. Dette bør komme raskt innenfor utdanning, helsevesenet, kjøpesentre, terminalbygg innenfor transportsektoren og andre publikumsbygg.

3. Teknologiplan 2015 – teknologistøtte til omsorg

Norges Blindforbund er enige i at dagens ordning, der hjelpemiddelsentralene har ansvaret for hjelpemidler er god. Det alternativet som er luftet gjennom Holteutvalget, at kommunene overtar ansvaret for en del av hjelpemiddelsortimentet, vil føre til en dårligere hjelpemiddelformidling. Både kompetanse og kommuneøkonomi vil være avgjørende for hvordan den enkelte kommune ivaretar denne oppgaven, og langt de fleste kommuner i landet har verken kompetanse eller økonomi til å ivareta oppgaven på en god nok måte. Vi er derfor enige med Hagenutvalget i at hjelpemiddelsentralene må fortsette å være den som har ansvaret for forvaltningen av hjelpemidler i Norge.

Mangelen på kompetansen hos kommunene vil også gjelde for mesteparten av velferdsteknologien. Det er derfor viktig at dette området ivaretas av andre enn kommunene. Dersom dette blir hjelpemiddelsentralene må disse tilføres mer penger.

4. Et nasjonalt program for kommunal innovasjon i omsorg og for omsorgsteknologi og Omsorgsfeltet som Næring

Utvalget slår fast at det er nødvendig med innovasjon og utvikling. I denne forbindelse er det på sin plass å se på rammene for dette. Utvalget har også redegjort for deres syn på bruken av lov om offentlige anskaffelser. Her mener de at regelverket, slik det er i dag, er godt nok, så lenge man benytter seg av de mulighetene som ligger der. Det kan være at de har rett i det, men Norges Blindforbund sin erfaring så langt, er at regelverket er til hinder for et bredt hjelpemiddelutvalg og innovasjon og utvikling.

Helt siden staten påla NAV å bruke anbudsregelverket på anskaffelser av hjelpemidler, har det vært en kamp å få hjelpemiddelsortimentet bredt nok. Mange har opplevd at deres hjelpemidler har gått ut av sortimentet, og de må læres opp i et nytt hjelpemiddel, som heller ikke har vært like godt som det forrige. Det er også liten tvil om at overgangen til anbudskonkurransen har ført til at klimaet for innovasjon og utvikling har blitt dårligere. Et smalere sortiment med færre leverandører fører til at færre hoder jobber med denne typen problemstillinger. Det fører også til at det blir et mindre press på de som er i markedet til å utvikle sine produkter.

Norges Blindforbund ber derfor departementet om å se på anbudsregelverket i denne forbindelse, hvilke endringer som burde gjennomføres for at reglene for offentlige anskaffelser skal kunne brukes på hjelpemiddel- og omsorgssektoren.

Med vennlig hilsen
Norges Blindforbund

Sverre Fuglerud
Seksjonsleder

Stian Larsen
Interessepolitisk rådgiver